

Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒԹՂ

ԲԱՆԿԵՐԻ ՎԱՐԿԵՐԻ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ ԸՍՏ ԾԱԽՍԱՅԻՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ

Հեղինակներ՝

Անդրանիկ Մամիկոնյան և Արթուր Նախչիկյան

Դրամավարկային քաղաքականության վարչություն

Բովանդակություն

1	Ներածություն.....	էջ 3
2	Բանկերի վարկերի տոկոսադրույքների գնահատումը.....	էջ 4
3	Գնահատման մեթոդի նկարագրությունը.....	էջ 4
4	Փոփոխականները և դրանց նկարագրությունը.....	էջ 9
5	Տեղեկատվությունը	էջ 10
6	Ստացված արդյունքները.....	էջ 11
7	Եզրակացություններ.....	էջ 27

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի տնտեսության զարգացման գերխնդիրներից մեկը ֆինանսական շուկայի կայունությունն է, որը կապիտալի ներհոսքի, ներդրումների աճի, տնտեսության զարգացման և բնակչության կենսամակարդակի բարձրացման կարևոր նախապայման է: Ֆինանսական կայունության արդյունքում իջնում են տնտեսության վարկերի անվանական տոկոսադրույքները և փոքրանում են վարկային ռիսկերը, մեծանում են միջինժամկետ և երկարաժամկետ վարկերի ծավալները, որոնք հանգեցնում են տնտեսության աշխուժացման: Միևնույն ժամանակ, տոկոսադրույքների իջեցումը ազդում է բանկերի եկամուտների վրա և ոչ բոլոր դեպքերում է, որ բանկերը կարողանում են կորուստներ չկրել, հարմարվել և շարունակել գործել վարկային շուկայի նոր պայմաններում:

Այսպիսով, վարկերի անվանական տոկոսադրույքները վարկային շուկայի հիմնական բնութագրիչներից են և որպես շուկայական տոկոսադրույք, ներառում են սղաճի հավելավճարը և վարկավորման հետ կապված բոլոր տեսակի ծախսերը: Տնտեսական վերափոխումների ժամանակ ոչ միշտ են պահպանվում տեսական սկզբունքները, և բանկերի վարկերի տոկոսադրույքները չեն համապատասխանում շուկայական տոկոսադրույքներին՝ վարկերի ծախսերով գնահատված և շուկայական տոկոսադրույքների միջև կան էական տարբերություններ:

Աշխատանքում փորձ է արվել վիճակագրորեն հետազոտել բանկերի վարկերի տոկոսադրույքների գնագոյացումը, գնահատել վարկային անվանական տոկոսադրույքի բաղադրիչ մասերը: Հետազոտության նպատակն է՝ գնահատումների միջոցով որոշել շուկայում վարկերի ձևավորված տոկոսադրույքները իրատեսական են, թե՛ ոչ: Այսինքն՝ վարկավորման գործընթացը փոխշահավետ է, թե՛ ոչ: Հարցադրումը շատ հետաքրքիր է, բանի որ վարկի գինը ենթադրում է փոխհատուցել վարկավորման հետ կապված բոլոր ծախսերը և բանկերին ապահովել որոշակի հավելավճարի մակարդակ: Միևնույն ժամանակ, ճիշտ չէ տոկոսադրույքների հաշվին վարկավորման հետ կապված ծախսերը և շահույթի չափը ուռճացնելը:

Բանկերի տնտեսության վարկերի տոկոսադրույքների գնահատականների հաշվարկման համար օգտագործվել է բանկերի ամսական թիվ 1, ՀՀ կենտրոնական բանկում պարտադիր պահուստավորման նորմատիվի վերաբերյալ թիվ 4, բանկերի եկամուտների և ծախսերի վերաբերյալ թիվ 5, վարկային ներդրումների, դեբիտորական պարտքերի և ինվեստիցիոն արժեթղթերի վերաբերյալ թիվ 6, ներգրավված և տեղաբաշխված միջոցների կառուցվածքի վերաբերյալ թիվ 8 հաշվետվությունները: Հաշվարկները կատարվել են 33 բանկերի տեղեկատվությանը համապատասխան և ընդգրկում են 1999 թվականի փետրվարից մինչև 2002 թվականի դեկտեմբեր ժամանակահատվածը:

Վերլուծությունների համար ընտրվել են 18 բանկեր, որոնց ընդհանուր ակտիվները նշված ժամանակահատվածում կազմել են բանկային համակարգի ակտիվների 57-88 տոկոսը: Գնահատման արդյունքները ցույց են տալիս, որ բանկերի վարկերի տարեկան ծախսերը 1999 – 2002թթ. 24.90 տոկոսից նվազել են մինչև 14.58 տոկոս: Ծախսերում համեմատաբար մեծ են սուբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված՝ բանկի վարչական և

վարկերի ռիսկերի ծախսերը, որոնց մեծությունները համապատասխանաբար կազմել են 5.17 և 1.66 տոկոս (2002 թ. ընդհանուր գումարայինը՝ 14.58 %):

Ստացված արդյունքներով հաշվարկվել են տարբեր ցուցանիշներ և ներկայացվել աղյուսակներով և գրաֆիկորեն, ինչպես նաև կազմվել է դրանց զարգացման դինամիկան ըստ ժամանակի: Կատարվել են գործունային վերլուծություններ և տրվել համապատասխան եզրակացություններ, նշվել դրանց հնարավոր կիրառություններ:

ԲԱՆԿԵՐԻ ՎԱՐԿԵՐԻ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներկայացնենք բանկերի վարկերի տոկոսադրույքների տնտեսագիտորեն հիմնավորված արժեքների հաշվարկման մեթոդը: Ըստ մեթոդի՝ հաշվարկները կատարվում են բանկերի հաշվետվությունների ցուցանիշների և Հայաստանի ֆինանսատնտեսական միջավայրի փոփոխականների փոփոխությունների հիման վրա:

Կիրառված սկզբունքները

Մեթոդը մշակվել և զարգացվել է՝ ելնելով հետևյալ հիմնական սկզբունքներից:

- Հաշվի առնել բանկերի գործունեության համար առկա ֆինանսատնտեսական պայմանները, որոնք ներառում են Հայաստանի կենտրոնական բանկի սահմանած նորմատիվային չափանիշների փոփոխությունները, ֆինանսական շուկայի կառուցվածքի վերափոխումները և ռեսուրսների ներգրավման պայմանների փոփոխությունները:
- Ռիսկերի հետ կապված ծախսերի փոխհատուցումը: Սա նշանակում է գնահատել վարկավորման տոկոսադրույքի այնպիսի մակարդակ, որը կապահովի վարկավորող կազմակերպության ռիսկերի և հարկային պարտավորությունների հետ կապված ծախսերին համապատասխան եկամուտ:
- Ծախսերի համար սահմանափակումների ներմուծումը: Որպեսզի խուսափենք վարչական և այլ ծախսերի հաշվին տնտեսությանը տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքների արհեստական բարձրացումից, կարելի է կիրառել մի շարք սահմանափակումներ: Մասնավորապես, աշխատավարձի ֆոնդի ներառումը վարկերի տոկոսադրույքներից ստացված եկամուտներում կարելի է սահմանափակել որևէ առավելագույն անվանական մեծությամբ կամ եկամուտների տոկոսային մասով: Սահմանափակման առավելագույն արժեքը կարելի է որոշել վիճակագրական եղանակով: Վերցնել արդյունավետ աշխատող որևէ բանկի կամ բանկերի աշխատավարձի ֆոնդի միջին մակարդակը կամ գնահատել որպես բանկային համակարգի աշխատավարձի ֆոնդի միջին արժեք: Քանի որ տարբեր ֆոնդերին կատարվող հատկացումները կախված են ոչ միայն հատկացումների համար որոշված նորմատիվային արժեքներից, այլև աշխատավարձի ֆոնդից, ուստի կենսաթոշակային, զբաղվածության, սոցիալական ապահովագրության և այլ

ֆոնդերին կատարվող հատկացումների համար նույնպես հնարավոր է գնահատել որոշակի սահմանային արժեքներ:

- Ծախսերի դասակարգումը ըստ տարբեր խմբերի և ընդհանուր ծախսերի ներկայացումը դասակարգված խմբերի ծախսերի հանրագումարի տեսքով: Տվյալ դասակարգումը ենթադրում է բանկերի տրամադրած վարկերի տոկոսադրույքը հիմնավորել նախ և առաջ հարաբերական օբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված ծախսերով, որոնք թելադրված են ֆինանսատնտեսական շուկայի ընդհանուր պայմաններով, և երկրորդ՝ առանձին բանկի սուբյեկտիվ գործունեությամբ բացատրվող ծախսերով:
- Բանկի վարկավորման գործունեության համար օգտագործված միջոցների տարբերակումը՝ ըստ օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնների, որը կատարվում է տոկոսադրույքների մակարդակի նվազեցման տնտեսագիտորեն հիմնավորված մեխանիզմի մշակման նպատակով: Դրան կարելի է հասնել բանկի ներքին ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման արդյունքում՝ բարելավելով ներբանկային դեկավարման ռազմավարությունը: Այս իմաստով կարևորվում են սուբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված ծախսերը, որոնք հիմնականում կախված են տվյալ բանկի գործունեությունից և ունեն կառավարելիության ավելի մեծ լայնություն:

Ծախսերի բաղկացուցիչ խմբերը

Ծախսերը, որոնք կատարվում են բանկերի գործունեության ժամանակ և իրենց արտահայտությունն են գտնում տոկոսադրույքի մակարդակում, կարելի է բաժանել հետևյալ հիմնական խմբերի.

1. Բանկերի ռեսուրսների ներգրավման և պահուստավորման գործարքներով պայմանավորված ծախսեր:

Այս ծախսերը ներառում են ներգրավված միջոցների դիմաց կատարված վճարումները, որոնք կախված են ներքին և միջազգային շուկաների տոկոսադրույքներից: Այստեղ ներառվում են նաև Կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված պարտադիր պահուստավորման նորմատիվային մասհաման և ավելցուկ պաշարների մակարդակներից կախված ծախսերը, որոնք դիտարկվում են որպես չստացված եկամուտներ:

2. Կենսաթոշակային, զբաղվածության, սոցիալական ապահովագրության և այլ հասարակական կազմակերպություններին կատարվող հատկացումներ, ինչպես նաև հարկեր, տուրքեր և այլ պարտադիր վճարումներ:

3. Բանկի վարչական գործունեությամբ և վարկերի ռիսկերով պայմանավորված ծախսեր:

Այս ծախսերը պայմանավորված են առանձին բանկի կառավարման յուրահատկություններով, որոնք ներառում են վարկավորման գործունեության վարչական և վարկավորման ռիսկի հետ կապված պահուստավորման ֆոնդերի ձևավորման ծախսերը:

4. Շահաբաժինների վճարում և կապիտալացման հետ կապված ծախսեր:

Վարկային կազմակերպությունների ծախսերի խմբերը դիտարկենք ավելի մանրամասն՝ միաժամանակ կատարելով համապատասխան նշանակումներ և տալով անհրաժեշտ նկարագրություններ: Գնահատվող տոկոսադրույքը նշանակենք r_L , որը ներկայացվում է հետևյալ գումարի տեսքով՝

$$r_L = (r_R + r_{Res}) + (r_{Tax} + r_{Adm}) + r_{Fund} + r_{Div}$$

որտեղ՝ r_R -ը ներգրավված ռեսուրսների համար կատարված, r_{Res} -ը պարտադիր և ավելցուկ պահուստների չստացված հնարավոր եկամուտների հետ կապված, r_{Tax} -ը հարկերի, տուրքերի վճարումների և կենսաթոշակային, զբաղվածության, սոցիալական ապահովագրության և այլ հասարակական կազմակերպություններին կատարվող հատկացումների հետ կապված, r_{Adm} -ը վարչական գործունեությամբ պայմանավորված, r_{Fund} -ը պահուստավորման ֆոնդերին կատարված հատկացումների հետ կապված, r_{Div} -ը շահաբաժինների և կապիտալացմամբ պայմանավորված ծախսերի մասնաբաժիններն են:

Ինչպես նշվեց, առաջին խմբի ծախսերը հաշվի են առնում ներգրավված միջոցների տոկոսադրույքները, որոնք ներառում են՝ ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ բանկերի թղթակցային հաշիվների դիմաց վճարված տոկոսները, ցախհանջ ավանդների և այլ պարտավորությունների դիմաց վճարված տոկոսները, բանկերից և այլ ֆինանսական կազմակերպություններից ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված տոկոսները, ժամկետային ավանդների և միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված տոկոսները, բանկի կողմից թողարկված արժեթղթերի տոկոսային ծախսերը և այլ տոկոսային ծախսեր:

Այսպիսով, եթե հաշվետու ժամանակաշրջանի համար i -րդ տեսակի ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված տոկոսները նշանակենք P_i , իսկ միջին մնացորդը՝ R_i , ապա (P_i/R_i) հարաբերությունը ցույց կտա, թե տվյալ տեսակի ներգրավված միջոցների որ մասն է ծախսվում վճարված տոկոսների համար, իսկ $(P_i/R_i) \times 100$ մեծությունը՝ տվյալ տեսակի միջոցների ներգրավման միջին տոկոսադրույքը:

Այժմ, ենթադրենք՝ ունենք m տեսակի խմբավորված ներգրավված միջոցներ (այս աշխատանքում դրանց թիվը հավասար է հինգի): Այս դեպքում բանկի վարկավորման գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված ծախսերի կշռված միջինը՝ r_R -ը կարելի է որոշել հետևյալ բանաձևով՝

$$r_R = \sum_{i=1}^m \left[\left(\frac{P_i}{R_i} \right) \left(\frac{R_i}{\sum_{i=1}^m R_i} \right) \right] \times 100$$

Առաջին խմբի ծախսերի շարքն են դասվում նաև պարտադիր պահուստավորման և ավելցուկ պաշարների միջոցների չստացված եկամուտները, որոնք աշխատանքում դիտարկվում են առանձին-առանձին: Ենթադրենք՝ պարտադիր պահուստավորման նորմատիվի համաձայն՝ բանկը իր միջոցների մի մասը՝ RR -ը, պահում է Կենտրոնական բանկում, որի դիմաց ստանում է $RR \times r_{RR}$ տոկոսավճար: r_{RR} -ը պարտադիր պահուստավորման դիմաց վճարվող տոկոսադրույքն է, որը համեմատաբար ցածր է շուկայի բարձր իրացվելի ակտիվների տոկոսադրույքից, նշանակենք $TB\%$: Այսպիսով, բանկը պարտադիր պահուստավորման միջոցները Կենտրոնական բանկում պահելու փոխարեն հնարավորություն ունի դրանք ներդնելու այլ իրացվելի ակտիվներում: Բանկը կարող էր ստանալ $RR \times TB\%$ եկամուտ, բայց իրականում ստանում է $RR \times r_{RR}$ տոկոսավճար: Բանկի՝ չստացված եկամուտները հավասար կլինեն հնարավոր ներդրումների և ստացված եկամուտների տարբերությանը, որն էլ դիտարկվում է որպես ծախս: Ծախսերը փոխհատուցելու համար անհրաժեշտ է, որ վարկավորող կազմակերպությունը բարձրացնի վարկերի տոկոսադրույքը համապատասխան չափով: Այդ մեծությունը կարելի է հաշվարկել հետևյալ բանաձևով՝

$$\frac{RR(TB\% - r_{RR})}{Loan} \times 100$$

որտեղ $Loan$ -ը բանկի տեղաբաշխված վարկերի մակարդակն է հաշվետու ժամանակաշրջանում:

Նույն տրամաբանությամբ կարելի է հաշվարկել ավելցուկ պաշարների դիմաց չստացված եկամուտները և դրանց հետ կապված ծախսերի փոխհատուցման տոկոսադրույքը: Օգտվելով հաշվարկի եղանակից և հաշվի առնելով, որ ավելցուկ պաշարների դիմաց վարկավորող կազմակերպությունը տոկոսավճար չի ստանում, փոխհատուցման տոկոսադրույքի համար կստանանք հետևյալ բանաձևը՝

$$\frac{ER \times (TB\%)}{Loan} \times 100$$

Այսպիսով, պարտադիր և ավելցուկ պահուստների չստացված հնարավոր եկամուտների հետ կապված ծախսերը (r_{Res}), կարելի է որոշել հետևյալ բանաձևով՝

$$r_{Res} = \frac{RR(TB\% - r_{RR}) + ER \times (TB\%)}{Loan} \times 100$$

r_{Res} -ի համար որպես առավելագույն արժեք ենք սահմանել ER -ի՝ տվյալ բանկի պարտադիր պահուստավորման մակարդակին համապատասխան r_{Res} -ի հաշվարկված արժեքը: Եթե ER -ի մակարդակը գերազանցում է պարտադիր պահուստավորման նորմատիվային արժեքը, ապա գերազանցող մասի համար ծախսերը չեն հաշվարկվում, այսինքն՝ r_{Res} -ի առավելագույն արժեքը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$r_{Res,Max} = \frac{RR(TB_{\%} - r_{RR}) + RR \times (TB_{\%})}{Loan} \times 100$$

Երկրորդ խմբի՝ հարկերի, տուրքերի և այլ պարտադիր վճարումների, կենսաթոշակային, զբաղվածության, սոցիալական ապահովագրության և այլ հասարակական կազմակերպություններին կատարվող հատկացումների ծախսերի մասնաբաժինը հաշվարկվում է ըստ բանկերի ընդհանուր ակտիվների, քանի որ հնարավոր չէ տարանջատել, թե ծախսերը ինչպիսի (տոկոսային, թե՛ ոչ տոկոսային) եկամուտներից են մասհանված: Ելնելով վերոշարադրյալից՝ երկրորդ խմբի ծախսերը՝ r_{Tax} , կարելի է հաշվարկել հետևյալ արտահայտությամբ՝

$$r_{Tax} = \frac{Tax}{Assets} \times 100$$

որտեղ Tax -ը բանկերի վճարված հարկերն են, իսկ $Assets$ -ը՝ ակտիվները:

Վարչական ծախսերի մասնաբաժինը, որը դասվում է երրորդ խմբին, նույնպես հաշվարկվում է ըստ բանկերի ընդհանուր ակտիվների և կարելի է որոշել հետևյալ բանաձևով՝

$$r_{Adm} = \frac{AdmExp}{Assets} \times 100$$

որտեղ $AdmExp$ -ը բանկերի աշխատավարձի, գործուղման, հիմնական միջոցների ամորտիզացիոն, շենքերի վարձակալության, գովազդային, աուդիտային և խորհրդատվական ծառայության, տույժերի և տուգանքների և այլ ծախսերն են:

Երրորդ խմբի ծախսերից են նաև ռիսկային վարկերի պահուստավորման ֆոնդերին կատարվող մասհանումները: Դրանք հաշվարկվում են ըստ բանկերի տեղաբաշխված վարկերի, քանի որ վերաբերում են միայն վարկերին: Հաշվարկման բանաձևը հետևյալն է՝

$$r_{Fund} = \frac{Fund}{Loans} \times 100$$

որտեղ $Fund$ -ը պահուստավորման ֆոնդերին կատարված մասհանումներն են:

Չորրորդ խմբի՝ շահաբաժինների և կապիտալացման ծախսերը հաշվարկվում են հետևյալ բանաձևով՝

$$r_{Div} = \frac{Div_0}{Profit_0} \times \frac{Rev_{\%}}{Revenue}$$

որտեղ Div_0 -ը նախորդ տարվա շահաբաժինների միջին մակարդակն է, $Profit_0$ -ը՝ նախորդ տարվա շահույթի միջին մակարդակը, $Rev_{\%}$ -ը՝ տոկոսային եկամուտներն են: Շահաբաժինների և կապիտալացման ծախսերի համար տրվում է նաև առավելագույն սահմանային արժեք, որը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$r_{Div}^{\max} = \frac{Div_0}{Pr ofit_0}$$

Աշխատանքում շահաբաժինների և կապիտալացման ծախսերը չեն դիտարկվել, քանի որ բանկերի մեծ մասում մնան ծախսեր չեն կատարվել: Նշված ծախսերի արժեքը հաշվարկներում ուղղակի գնահատվել է զրո:

ՓՈՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՎ ԴԻՄՆՑ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Բանկերի կողմից տրամադրվող վարկերի տնտեսագիտորեն հիմնավորված տոկոսադրույքի գնահատումը կարելի է ներկայացնել հետևյալ արտահայտությամբ՝

$$r_L = r_R + r_{Res} + r_{Tax} + r_{Adm} + r_{Fund} + r_{Div},$$

որտեղ՝

r_L -ը՝ վարկերի գնահատվող տոկոսադրույքն է,

r_R -ը՝ ներգրավված միջոցների համար կատարված ծախսերի մասնաբաժինը,

r_{Res} -ը՝ պարտադիր և ավելցուկ պահուստների չստացված հնարավոր եկամուտների հետ կապված ծախսերի մասնաբաժինը,

r_{Tax} -ը՝ հարկերի, տուրքերի և այլ պարտադիր վճարումների, կենսաթոշակային, զբաղվածության, սոցիալական ապահովագրության և այլ հասարակական կազմակերպություններին կատարվող հատկացումների հետ կապված ծախսերի մասնաբաժինը,

r_{Adm} -ը՝ վարչական գործունեության հետ կապված ծախսերի մասնաբաժինը,

r_{Fund} -ը՝ պահուստավորման ֆոնդերին կատարված հատկացումներով պայմանավորված ծախսերի մասնաբաժինը,

r_{Div} -ը՝ շահաբաժինների և կապիտալացման հետ կապված ծախսերի մասնաբաժինը:

Ներկայացված փոփոխականների հաշվարկները կատարվում են հետևյալ բանաձևերով՝

$$1. \quad r_R = \sum_{i=1}^m \left[\left(\frac{P_i}{R_i} \right) \left(\frac{R_i}{\sum_{i=1}^m R_i} \right) \right] \times 100$$

P_i -ը՝ i -րդ տեսակի ներգրավված միջոցի համար վճարված տոկոսային գումարն է,

m -ը՝ միջոցների տեսակների քանակն է,

R_i -ը՝ i -րդ տեսակի միջոցի միջին մնացորդն է հաշվետու ժամանակաշրջանում:

$$2. \quad r_{Res} = \frac{RR(TB_{\%} - r_{RR}) + ER \times (TB_{\%})}{Loan} \times 100$$

RR -ը՝ պարտադիր պահուստների միջին մակարդակն է,

ER -ը՝ ավելցուկ պահուստների միջին մակարդակն է,

r_{RR} -ը՝ պարտադիր պահուստների համար վճարվող տոկոսները,

Loan -ը՝ վարկերի միջին մակարդակը:

$$3. \quad r_{Tax} = \frac{Tax}{Assets} \times 100$$

Tax -ը՝ վճարված հարկերի, տուրքերի և այլ պարտադիր վճարումների, կենսաթոշակային, զբաղվածության, սոցիալական ապահովագրության և այլ հասարակական կազմակերպություններին կատարվող հատկացումների մակարդակը,

Revenue -ը՝ եկամուտների մակարդակը,

Assets -ը՝ ընդհանուր ակտիվների մակարդակը:

$$4. \quad r_{Adm} = \frac{AdmExp}{Assets} \times 100$$

որտեղ՝

AdmExp -ը՝ վարչական ծախսերն են:

$$5. \quad r_{Fund} = \frac{Fund}{Loans} \times 100$$

որտեղ՝

Fund -ը՝ պահուստավորման ֆոնդերին հատկացված գումարներն են:

$$6. \quad r_{Div} = \frac{Div_0}{Profit_0} \times \frac{Rev_{\%}}{Revenue}; \quad r_{Div}^{max} = \frac{Div_0}{Profit_0}$$

որտեղ՝

Div₀ -ը՝ նախորդ տարվա շահաբաժինների միջին մակարդակն է,

Profit₀ -ը՝ նախորդ տարվա շահույթի միջին մակարդակը,

Rev_% -ը՝ տոկոսային եկամուտները:

ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աշխատանքում մշակված վիճակագրական տեղեկատվության աղբյուրը առևտրային բանկերի կողմից Կենտրոնական բանկ ներկայացված հաշվետվություններն են: Հաշվարկներում օգտագործվել են թիվ 1, ՀՀ կենտրոնական բանկում պարտադիր

պահուստավորման նորմատիվի վերաբերյալ թիվ 4, բանկերի եկամուտների և ծախսերի վերաբերյալ թիվ 5, վարկային ներդրումների, դեբիտորական պարտքերի և ինվեստիցիոն արժեթղթերի վերաբերյալ թիվ 6, ներգրավված և տեղաբաշխված միջոցների կառուցվածքի վերաբերյալ թիվ 8 ամսական հաշվետվությունների տվյալները: Հաշվարկները կատարվել են 33 բանկերի ներկայացրած տեղեկատվությանը համապատասխան և ներառում են 1999 թվականի փետրվարից մինչև 2002 թվականի դեկտեմբեր ժամանակահատվածի ցուցանիշները:

ՄՏԱՑՎԱԾ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Օգտվելով բանկերի հաշվետվական ձևերից՝ ներկայացած մեթոդով գնահատվել են բանկերի կողմից տրամադրված վարկերի համար կատարված ծախսերի մասնաբաժինները և ընդհանուր ծախսերը: Գնահատումները կատարվել են 33 բանկերի համար: Այնուհետև ընտրվել են այն բանկերը, որոնց ակտիվների և տրամադրված վարկերի ծավալները համեմատաբար մեծ են եղել, խնամակալության տակ չեն գտնվել և գործել են 1999 – 2002 թթ.: Վերլուծությունների համար ընտրվել են 18 բանկեր, որոնց ընդհանուր ակտիվները նշված ժամանակահատվածում կազմել են բանկային համակարգի ակտիվների 57 - 88 տոկոսը: Հաշվարկվել են այդ բանկերի ծախսերի միջին կշռված արժեքները: Գնահատումներն ավելի մանրամասն ներկայացնելու համար հաշվարկվել են առանձին բանկերի ծախսերի բաղկացուցիչ մասերի մասնաբաժինները, վերջիններիս կշիռները ընդհանուր ծախսերում և բաղկացուցիչ մասերի միջին արժեքները: Ծախսերի ավելի խորը վերլուծությունների նպատակով՝ ստացված արդյունքների միջոցով հաշվարկվել են տարբեր ցուցանիշներ: Տրվել են վարչական ծախսեր - ակտիվներ և վարկերի հնարավոր կորուստների պահուստաֆոնդին կատարված զուտ մասհանումներ - վարկեր հարաբերությունները: Տոկոսային եկամուտների վերլուծությունների ժամանակ կարևորվել են տոկոսային եկամուտների անվանական մեծությունները, դրանց փոփոխությունները և տոկոսային եկամուտներ - ակտիվներ հարաբերակցությունը: Տոկոսային եկամուտներ - ակտիվներ հարաբերակցությունը համեմատվել է ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված տոկոսադրույքների գնահատումների և այլ փոփոխականների հետ: Դիտարկվել են նաև բանկերի միջոցների ձեռքբերման տոկոսային ծախսեր - վարկեր, ներգրավված միջոցների տեղաբաշխման՝ ներգրավված ռեսուրսներ - վարկեր, բանկերի գործունեության և կառավարման արդյունավետության գործակիցները:

Վերլուծություններն ավելի հիմնավոր դարձնելու նպատակով նշված բանկերը բաժանվել են երկու ենթախմբի: Բաժանումը կատարվել է հետևյալ սկզբունքով: Հաշվարկվել է 18 բանկերի տեղաբաշխված միջոցների համար կատարված ընդհանուր ծախսերի միջին կշռված արժեքը՝ ըստ տեղաբաշխված միջոցների ծավալների: Առաջին խմբում ընդգրկվել են այն բանկերը, որոնց ծախսերի ընդհանուր գումարը փոքր է 18 բանկերի տեղաբաշխված միջոցների ընդհանուր ծախսերի միջին կշռված արժեքից, իսկ երկրորդ խմբում՝ որոնց

ծախսերի ընդհանուր գումարը գերազանցում է միջին կշռված արժեքը: Երկու խմբերի բանկերի համար տրվել են վերը նշված բոլոր գնահատումներն ու գործակիցները:

Այնուհետև գնահատված արդյունքները համեմատվել են բանկերի վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքների հետ, որոնք հաշվարկված են որպես բանկային համակարգի 30 - 365-օրյա վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքների միջին կշռված մեծություններ: Վերջում տրվել է համապատասխան եզրակացություն:

Ընդհանուր ծախսերի արդյունքները ներկայացված են աղյուսակ 1-ում: Ծախսերը հաշվարկված են ամսական կտրվածքով և ներկայացնում են կուտակային ցուցանիշներ՝ տվյալ տարվա հունվար ամսից սկսած: Օրինակ՝ աղյուսակ 1-ի 3-րդ սյան Օգոստոս-99 տողում նշված 13.2 թիվը նշանակում է, որ թիվ 3 բանկը 1999 թվականին հունվար-օգոստոս ամիսների ընթացքում իր կողմից տեղաբաշխված վարկերի գումարի 13.2 տոկոսը կամ 0.132 մասը ծախսել է վարկային միջոցների ներգրավման և տրամադրման համար:

Աղյուսակ 1

Բանկերի վարկերի ծախսերի կուտակային ցուցանիշներ

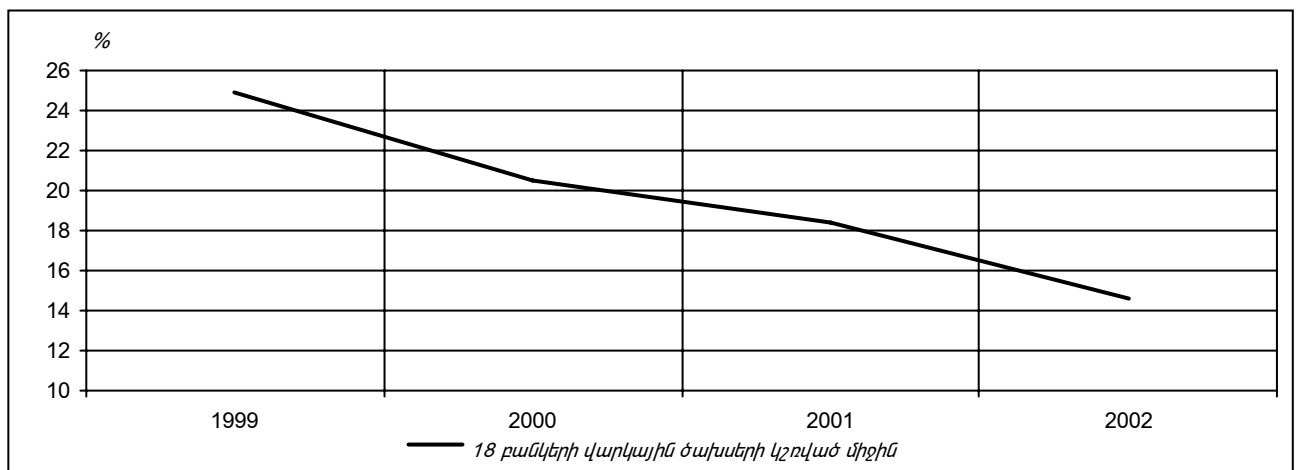
<i>Բանկ</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>Կշռ. միջ.</i>
Հ 99	4.4	0.5	1.1	3.4	2.5	0.0	4.6	3.2	2.9	3.7	2.1	5.0	2.9	2.3	0.0	0.0	1.5	1.1	2.59
Փ	6.9	2.0	2.0	14.7	4.1	0.0	7.7	4.9	8.0	7.9	4.1	10.4	6.3	4.4	0.0	0.0	2.6	2.2	4.63
Մ	11.5	3.3	3.1	20.4	6.5	0.0	11.5	7.3	11.4	12.1	7.6	14.4	9.6	7.4	0.0	0.0	6.3	4.1	7.23
Ա	15.8	5.4	5.3	23.8	9.4	10.6	15.1	9.5	17.6	17.2	10.9	20.5	6.2	10.6	0.0	0.0	12.8	7.7	9.96
Մ	16.8	5.5	6.8	24.9	10.2	12.2	18.2	10.6	19.9	21.8	11.8	26.0	8.7	12.5	0.0	0.0	13.5	9.3	11.32
Հ	19.8	6.3	11.6	30.9	11.5	13.0	22.3	10.8	22.2	25.0	12.3	34.3	11.7	12.3	0.0	0.0	18.1	9.4	13.21
Հ	23.4	7.4	12.7	33.6	14.2	98.8	26.2	13.5	21.7	32.6	14.3	35.7	12.9	14.0	0.0	0.0	22.7	10.6	15.71
Օ	35.0	9.0	13.2	42.1	14.2	20.5	27.8	17.3	20.8	38.0	14.6	47.5	14.4	12.1	0.0	0.0	33.3	11.6	17.42
Ս	27.6	8.6	15.2	36.0	16.4	58.8	38.0	17.6	21.4	50.8	16.1	48.6	11.5	13.8	0.0	0.0	44.8	12.1	17.79
Հ	34.7	9.1	12.7	44.9	22.1	20.1	45.0	23.7	21.9	45.6	18.1	52.9	12.6	10.3	0.0	0.0	84.1	12.8	19.72
Ն	42.6	10.6	16.3	47.6	23.0	21.5	41.0	25.3	21.7	44.9	21.6	62.3	13.9	9.1	0.0	0.0	50.3	13.3	21.68
Դ	47.8	12.2	22.3	55.4	22.6	41.2	45.2	27.3	25.1	66.7	24.9	60.4	16.1	7.4	0.0	0.0	40.8	14.8	24.90
Հ 00	3.3	2.0	2.7	4.9	6.3	1.9	5.1	2.9	3.0	5.5	3.3	6.4	2.6	1.8	17.6	0.0	0.6	4.0	3.07
Փ	9.6	2.9	4.9	7.9	7.1	3.3	10.8	4.5	5.3	8.9	5.5	10.3	4.4	2.3	17.9	0.0	1.5	4.8	4.79
Մ	10.8	3.8	6.8	10.9	8.0	6.7	17.9	7.5	7.5	13.9	7.7	15.2	6.6	2.4	35.1	0.0	1.8	6.5	7.03
Ա	13.5	5.0	7.9	13.0	9.1	21.4	18.3	7.7	14.9	15.0	9.9	25.2	7.4	3.5	9.6	0.0	3.2	8.1	9.11
Մ	12.6	5.8	10.2	16.6	10.2	26.1	17.7	7.9	18.6	16.4	11.9	30.6	9.0	3.6	14.2	0.0	5.1	9.2	10.17
Հ	16.8	6.8	11.6	18.5	11.6	18.4	16.5	9.1	19.7	17.4	12.9	18.5	14.9	3.8	19.5	0.0	5.9	10.9	11.63
Հ	18.7	8.1	9.3	20.1	12.9	14.3	22.8	13.4	23.1	19.4	15.6	23.9	17.0	4.2	68.3	0.0	6.6	12.3	13.75
Օ	21.0	8.7	10.4	22.1	14.9	16.9	25.3	15.7	25.5	19.3	18.2	25.8	18.8	4.5	34.8	0.0	7.0	14.7	15.04
Ս	22.8	9.2	13.1	23.2	17.1	17.4	25.3	16.9	28.1	20.9	21.2	31.0	20.3	4.7	70.2	0.0	7.2	16.1	16.62
Հ	26.7	9.8	13.8	27.9	18.6	20.0	26.9	18.4	30.8	24.1	24.7	24.0	21.2	4.9	27.4	0.0	8.0	18.0	17.79
Ն	29.0	10.6	14.0	29.2	19.4	20.1	25.3	21.2	32.2	25.3	27.2	32.7	23.0	5.1	56.3	0.0	9.6	18.6	19.29
Դ	26.1	11.0	15.0	30.7	24.7	24.6	31.9	23.0	37.9	27.4	28.0	35.5	22.7	5.5	22.6	0.0	10.9	20.3	20.48
Բանկ	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>Կշռ. միջ.</i>
Հ 01	2.8	1.9	2.3	5.1	2.5	2.7	4.1	3.1	3.1	4.7	2.8	4.7	3.1	1.3	0.4	0.0	2.0	2.6	2.69
Փ	3.7	2.8	3.4	7.7	4.0	4.3	7.6	4.4	5.1	5.8	4.8	7.2	4.9	1.2	1.9	0.0	3.2	3.8	4.07
Մ	6.2	4.0	4.9	9.5	5.8	6.0	12.1	6.1	5.6	7.9	7.3	9.7	7.2	1.6	3.8	0.0	6.6	5.0	5.59
Ա	9.5	5.4	5.8	13.3	7.2	8.5	15.5	8.3	7.8	10.3	9.7	13.4	9.8	1.8	4.6	0.0	0.0	5.9	7.82
Մ	11.1	6.5	6.6	14.9	8.5	9.0	18.2	12.5	9.4	11.7	11.7	17.2	12.5	2.0	7.8	0.0	1.0	7.3	9.93
Հ	13.2	8.3	7.4	18.0	9.6	9.0	21.0	14.1	11.4	12.6	13.8	23.9	15.6	2.4	4.7	0.0	0.5	8.6	10.86
Հ	14.8	9.4	8.4	19.7	11.4	10.5	21.5	17.3	13.9	13.3	15.5	30.7	20.2	2.6	3.3	0.0	1.1	10.2	12.46
Օ	17.4	8.9	8.9	22.3	12.6	11.2	28.3	20.2	16.6	12.8	16.5	30.4	23.7	2.8	4.2	0.0	5.4	11.4	13.49
Ս	19.6	9.0	10.7	23.4	14.0	12.5	26.1	22.6	18.9	15.5	18.0	38.9	25.5	2.9	6.2	0.0	9.5	13.0	14.91
Հ	20.3	8.7	12.4	24.0	16.0	11.6	25.0	24.5	19.2	12.9	19.6	33.4	26.6	1.9	6.1	29.5	8.7	14.4	15.43

Ն	21.4	9.3	13.5	26.1	16.9	12.5	21.3	25.2	28.7	15.0	23.6	31.8	25.8	2.0	-2.0	4.0	12.8	15.2	16.72
Դ	23.2	11.2	13.0	31.5	18.4	14.6	26.5	23.6	35.6	15.4	26.4	32.3	22.9	2.2	-4.4	1.2	2.2	17.3	18.37
Հ 02	6.3	1.8	2.7	4.9	2.4	3.1	3.8	3.2	17.2	4.2	3.2	8.5	4.4	-0.7	3.1	18.0	3.1	3.0	4.27
Փ	4.2	2.2	6.3	7.1	4.0	3.0	6.2	5.3	11.1	6.9	4.9	5.0	6.5	-0.5	3.8	14.0	14.8	4.3	5.18
Մ	2.8	2.9	7.1	9.4	5.6	4.8	7.3	7.2	11.7	7.5	5.8	7.5	7.9	-1.6	11.8	7.5	6.4	5.6	6.07
Ա	4.3	3.2	9.1	11.7	6.7	5.4	8.9	9.2	13.7	9.0	8.4	8.2	14.3	4.8	27.4	9.8	10.0	6.4	7.66
Մ	4.8	3.7	8.4	16.3	8.1	6.7	8.7	14.3	17.6	10.3	10.3	10.7	14.6	5.8	23.6	8.5	7.9	7.5	9.28
Հ	3.8	4.4	10.1	16.8	15.3	7.7	10.6	14.7	19.7	10.9	13.3	10.8	14.9	8.1	15.5	9.1	6.4	9.1	10.37
Հ	4.6	5.3	12.4	15.2	17.3	8.6	12.5	13.5	23.9	10.5	14.2	12.2	15.7	16.4	9.2	9.6	8.3	10.5	11.75
Օ	10.0	6.4	11.8	21.1	18.9	10.2	14.7	14.4	19.9	11.9	15.0	22.4	15.4	8.5	2.5	13.4	14.6	11.2	13.25
Ս	11.6	5.6	13.1	21.1	20.0	10.8	11.5	14.6	21.7	11.8	18.2	16.8	17.2	9.5	5.3	14.5	9.5	11.7	13.00
Հ	15.6	6.2	12.2	22.6	20.9	11.7	14.9	15.2	22.0	12.5	22.0	15.8	19.9	10.4	7.0	14.7	10.2	13.1	13.91
Ն	15.0	7.0	12.7	23.3	23.1	12.2	16.1	17.4	26.0	13.9	29.2	15.1	21.2	10.9	7.2	14.0	12.5	13.5	15.05
Դ	16.4	7.0	12.9	23.3	26.7	12.5	22.5	5.5	25.6	17.0	22.1	17.4	22.4	11.9	8.7	12.3	12.7	13.6	14.58

Բանկերի գնահատված տոկոսադրույքները և դրանց կառուցվածքը

Բանկերի վարկային ծախսերը արտահայտված են տոկոսներով և հաշվարկվել են որպես բանկերի ծախսերի կշռված միջին՝ ըստ տվյալ ժամանակահատվածում նրանց կողմից տրամադրված վարկերի ծավալների: Օրինակ՝ 2001 թվականի դեկտեմբերի միջին կշռված արժեքը՝ 18.37, 18 բանկերի կողմից տրամադրված վարկերի գնահատված ծախսերի ու վարկերի ծավալների արտադրյալների գումարի և վարկերի ծավալների գումարի հարաբերակցությունն է:

Գրաֆիկ 1. 18 բանկերի վարկային տարեկան ծախսերի միջին կշռված արժեքները

Ինչպես նշվել է գնահատման մեթոդի նկարագրության մեջ, առանձնացվել են ծախսերի չորս հիմնական խմբեր.

- բանկերի ռեսուրսների ներգրավման և պահուստավորման գործարքներով պայմանավորված ծախսեր,
- կենսաթոշակային, զբաղվածության, սոցիալական ապահովագրության և այլ հասարակական կազմակերպություններին կատարվող հատկացումներ, ինչպես նաև հարկեր, տուրքեր և այլ պարտադիր վճարումների ծախսեր,

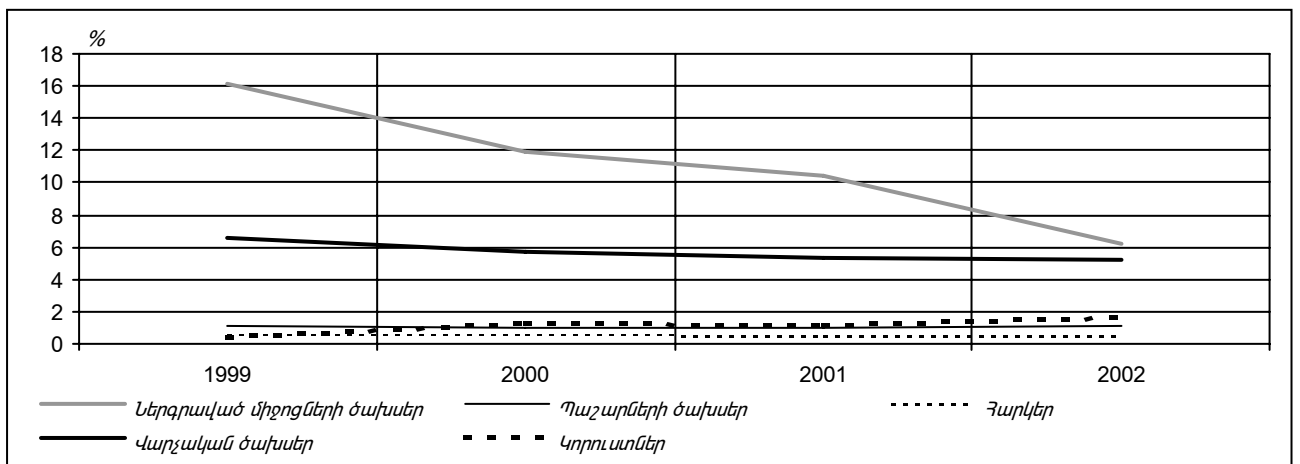
- բանկի վարչական գործունեությամբ և վարկերի ռիսկերով պայմանավորված ծախսեր,
 - շահաբաժինների վճարում և կապիտալացման հետ կապված ծախսեր:
- Ծախսերի հիմնական խմբերը, իրենց հերթին, բաժանվել են ենթախմբերի:

Աղյուսակ 2

Տարի	Ներգրավված միջոցների ծախսեր	Պաշարների ծախսեր	Հարկեր	Վարչական ծախսեր	Կորուստներ	1+4	4+5	Ընդամենը
	1	2	3	4	5	6	7	8
1999	16.2	1.1	0.7	6.6	0.4	22.8	7.0	24.90
2000	12.0	1.0	0.6	5.7	1.3	17.6	7.0	20.48
2001	10.4	1.0	0.5	5.4	1.1	15.8	6.5	18.37
2002	6.2	1.1	0.5	5.2	1.7	11.4	6.8	14.58

Ըստ գնահատումների՝ օբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված պարտադիր պահուստավորման, կենսաթոշակային, զբաղվածության, սոցիալական ապահովագրության, հարկերի, տուրքերի և այլ պարտադիր վճարումների ծախսերի մասնաբաժինները համեմատաբար փոքր են: Դրանց ընդհանուր գումարը չի գերազանցում երկու տոկոսը: Ծախսերում առավելագույն մասնաբաժին ունեն միջոցների ներգրավման հետ կապված ծախսերը, որոնց կշռված միջինը 18 բանկերի համար 1999 – 2002 թթ. 16.16 տոկոսից նվազել է մինչև 6.20 տոկոս: Բանկերի վարկային ծախսերում համեմատաբար մեծ են սուբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված՝ բանկի վարչական և վարկերի ռիսկերի ծախսերը, որոնց մեծությունները 2002 թվականի գումարային 14.58 տոկոսում համապատասխանաբար կազմել են 5.17 և 1.66 տոկոս:

Գրաֆիկ 2. Բանկերի վարկային ծախսերը

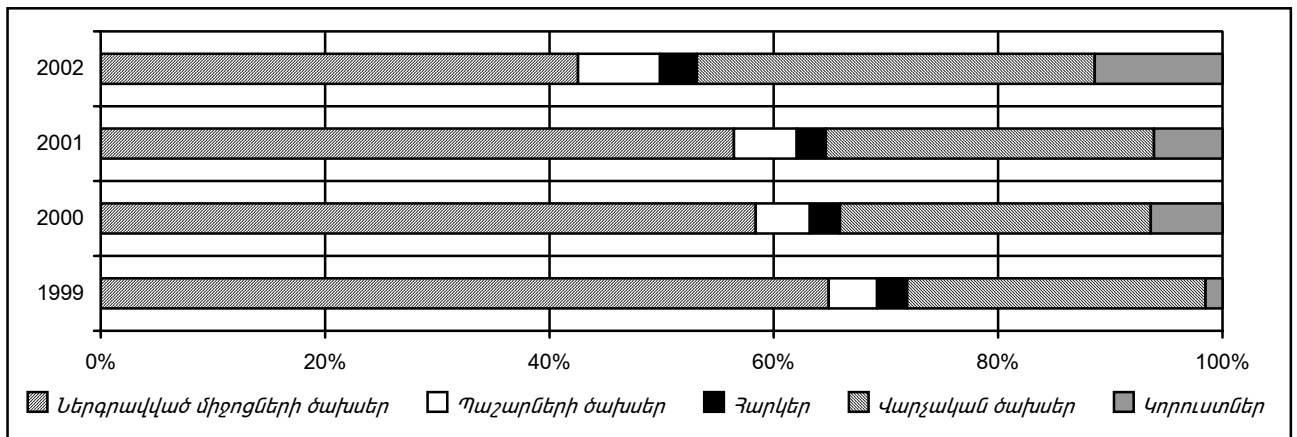

Դիտարկված ամբողջ ժամանակահատվածում բանկերի ներգրավված միջոցների և վարչական ծախսերը մեծ կշիռ են կազմել վարկերի տոկոսադրույքներում: Միևնույն ժամանակ, 1999 – 2002 թթ. տոկոսադրույքների նվազումը հիմնականում տեղի է ունեցել բանկերի ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված տոկոսադրույքների և վարչական գործունեությամբ պայմանավորված ծախսերի կրճատման հաշվին: Այդ ծախսերի և վարկերի

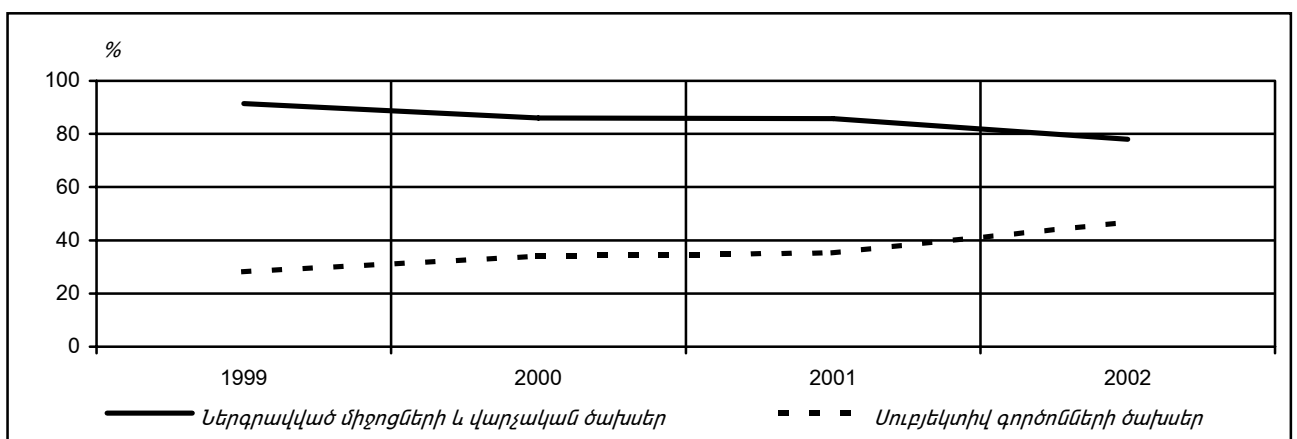
տոկոսադրույքների 10.32 անկման մեջ ներգրավված միջոցների և բանկերի վարչական ծախսերի նվազումները համապատասխանաբար կազմել են 9.96 և 1.45 տոկոս: Եթե ներգրավված միջոցների համար սահմանված տոկոսադրույքների մեծությունը պայմանավորված է օբյեկտիվ գործոններով, ապա բանկերի վարչական ծախսերը կախված են սուբյեկտիվ գործոններից: Այսինքն, բարձրացնելով բանկերի վարչարարության և կառավարման արդյունավետությունը, կարելի է հասնել վարկերի տոկոսադրույքների իջեցման:

Այժմ դիտարկենք վարկերի ծախսերի մասնաբաժին կշիռներն ընդհանուր ծախսերում և դրանց զարգացման տեմպերը: Հաշվարկվել են կշիռների տարեկան մեծությունները, որոնք ներկայացված են գրաֆիկ 3-ում: Գրաֆիկ 4-ում ներկայացված են վարչական, միջոցների ներգրավման և սուբյեկտիվ գործոնների գումարային ծախսերի կշիռներն ընդհանուր ծախսերում:

Գրաֆիկ 3. Ծախսերի մասնաբաժինների կշիռներն ընդհանուր ծախսերում

Գրաֆիկ 4. Վարչական, միջոցների ներգրավման և սուբյեկտիվ գործոնների գումարային ծախսերի կշիռներն ընդհանուր ծախսերում

Ինչպես երևում է գրաֆիկներից, վարչական և միջոցների ներգրավման հետ կապված ծախսերը մեծ կշիռ ունեն ընդհանուր ծախսերում, ընդ որում՝ դիտարկված ժամանակահատվածում առաջինը միշտ աճել, իսկ երկրորդը՝ նվազել է:

Նշված երկու ծախսերի կշիռների գումարը 1999 թվականին կազմել է ընդհանուր ծախսերի 91.5 տոկոսը: Դիտարկված ժամանակահատվածում այն նվազել և 2002 թվականին

կազմել է 78.0 տոկոս: Բանկերի հարկերի և պաշարների հետ կապված ծախսերի կշիռները 1999-2002 թթ. էական փոփոխություն չեն կրել, դրանց գումարը նշված ժամանակահատվածում չի գերազանցել 10.6 տոկոսը: Վարկերի հնարավոր կորուստների պահուստին կատարված մասհանումների ծախսերի կշիռը համարյա միշտ աճել է և 2002 թվականին կազմել 11.4 տոկոս: Այսպիսով, սուբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված վարչական և կորուստների պահուստին կատարված մասհանումների ծախսերի գումարային կշիռը աստիճանաբար աճելով՝ 2002 թվականին կազմել է 46.9 տոկոս: Եթե վարկերի կորուստների ծախսերի նվազեցումը կախված է բանկերի արդյունավետ գործունեությունից, ապա նույնը չի կարելի ասել վարչական ծախսերի վերաբերյալ, քանի որ բանկերի արդյունավետ գործունեությունը ենթադրում է նաև վարչական ծախսերի աճ: Հետևաբար, հնարավոր չէ միանշանակ պնդել, որ վարչական ծախսերի նվազումը կհանգեցնի վարկերի տոկոսադրույքների իջեցման:

Աղյուսակ 3

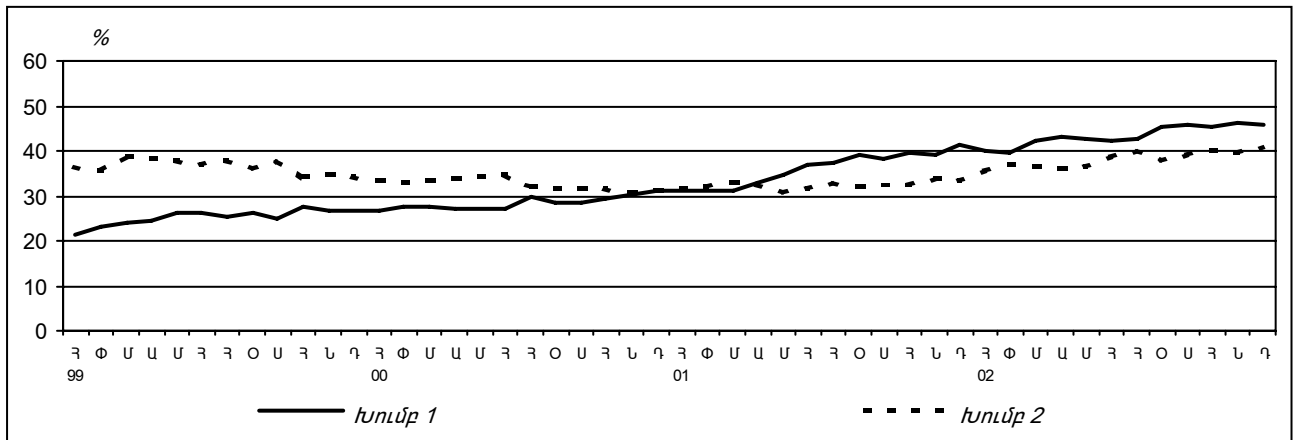
Բանկերի վարկային ծախսերի կշիռները ընդհանուր ծախսերում (%)

Տարի	Ներգրված միջոցների ծախսեր	Պաշարների ծախսեր	Հարկեր	Վարչական ծախսեր	Կորուստներ	1+4	4+5	Ընդամենը
	1	2	3	4	5	6	7	8
1999	64.9	4.3	2.7	26.6	1.5	91.5	28.1	100.0
2000	58.4	4.8	2.7	27.7	6.4	86.1	34.0	100.0
2001	56.5	5.6	2.6	29.3	6.1	85.8	35.3	100.0
2002	42.6	7.3	3.3	35.5	11.4	78.0	46.9	100.0

Գնահատված տոկոսադրույքները և դրանց կառուցվածքը բանկերի խմբերի համար

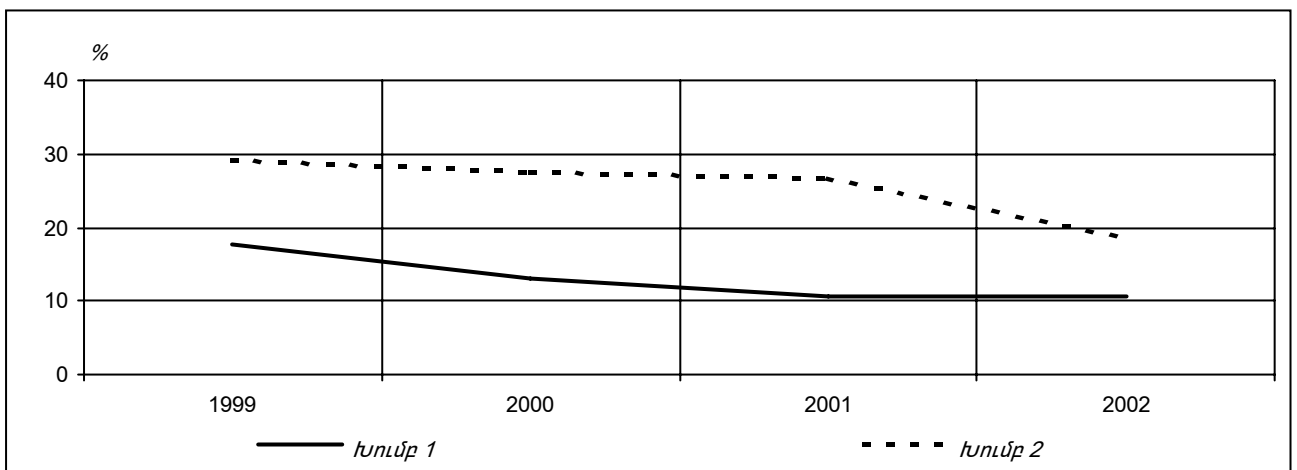
Մինչև այժմ փոփոխականների վերաբերյալ կատարված հաշվարկները և գնահատումները միջին կշռված մեծություններ են՝ վերլուծությունների համար ընտրված 18 բանկերի համար: Վերլուծությունները և եզրակացությունները ավելի մանրամասնելու համար նշված բանկերը բաժանվել են երկու խմբի: Բաժանումը կատարվել է հետևյալ սկզբունքով: Հաշվարկվել է 18 բանկերի տեղաբաշխված միջոցների համար կատարված ընդհանուր ծախսերի միջին կշռված արժեքը՝ ըստ տեղաբաշխված միջոցների ծավալների: Առաջին խմբում ընդգրկվել են այն բանկերը, որոնց ծախսերի ընդհանուր գումարը փոքր է 18 բանկերի տեղաբաշխված միջոցների ընդհանուր ծախսերի միջին կշռված արժեքից, իսկ երկրորդ խմբում՝ որոնց ծախսերի ընդհանուր գումարը գերազանցում է միջին կշռված արժեքը: Արդյունքում, առաջին խմբում ընդգրկվել են ութ, իսկ երկրորդում՝ տասը բանկեր: Չնայած առաջին խմբում ընդգրկված բանկերն ավելի քիչ են երկրորդ խմբի համեմատ, բանկային համակարգի ընդհանուր ակտիվներում խմբերի ընդհանուր ակտիվների ծավալները միմյանցից շատ չեն տարբերվում: Ավելին, դիտարկված ժամանակահատվածի վերջում առաջին խմբի ակտիվների ընդհանուր գումարը գերազանցել է երկրորդ խմբի ցուցանիշը:

Դրանք 2002 թվականի դեկտեմբերի դրությամբ համապատասխանաբար կազմել են 45.74 և 40.91 տոկոս:

Գրաֆիկ 5. Խմբերի ակտիվները բանկերի ընդհանուր ակտիվներում (%)

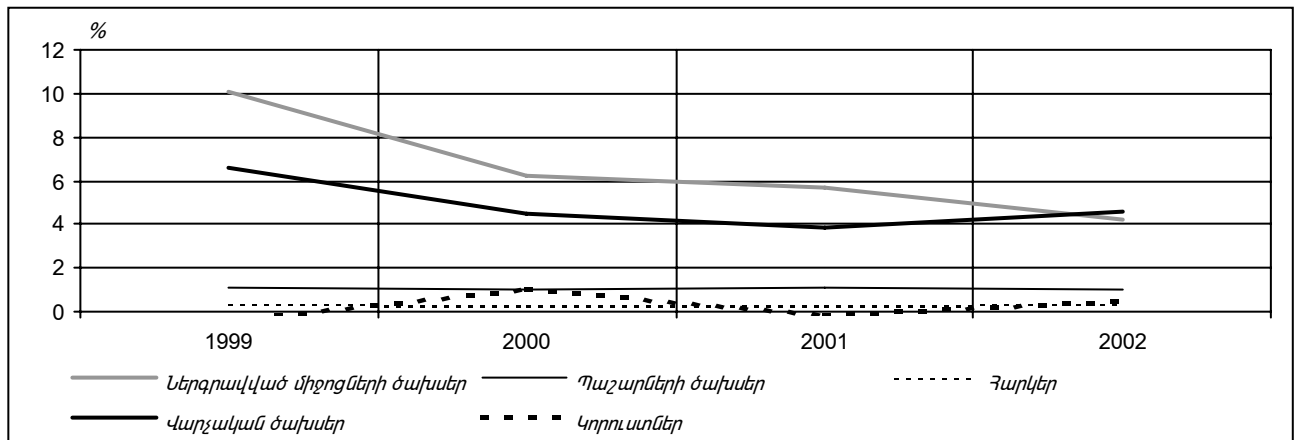
Գրաֆիկ 5-ում ներկայացված են երկու խմբերի ակտիվները բանկերի ընդհանուր ակտիվներում: 1999-2002 թթ. ընթացքում երկրորդ խմբի բանկերի ակտիվների մասնաբաժինը բանկային համակարգում աճել է մոտ 6.44 տոկոսով (1999 թվականի սկզբին՝ 36.47 տոկոս): Իսկ առաջին խմբի մասնաբաժինը միշտ աճել է հաստատուն տեմպով և գումարային աճը նշված ժամանակահատվածում կազմել է մոտ 24.54 տոկոս: Միևնույն ժամանակ, երկրորդ խմբի տեղաբաշխված միջոցների ընդհանուր ծախսերի միջին արժեքը գերազանցում է առաջին խմբի ծախսերի միջին արժեքը (գրաֆիկ 6): 2002 թվականի համար առաջին և երկրորդ խմբերի ծախսերը համապատասխանաբար կազմել են 10.58 և 18.6 տոկոս:

Գրաֆիկ 6. Խմբերի ծախսերի կշռված միջիններ

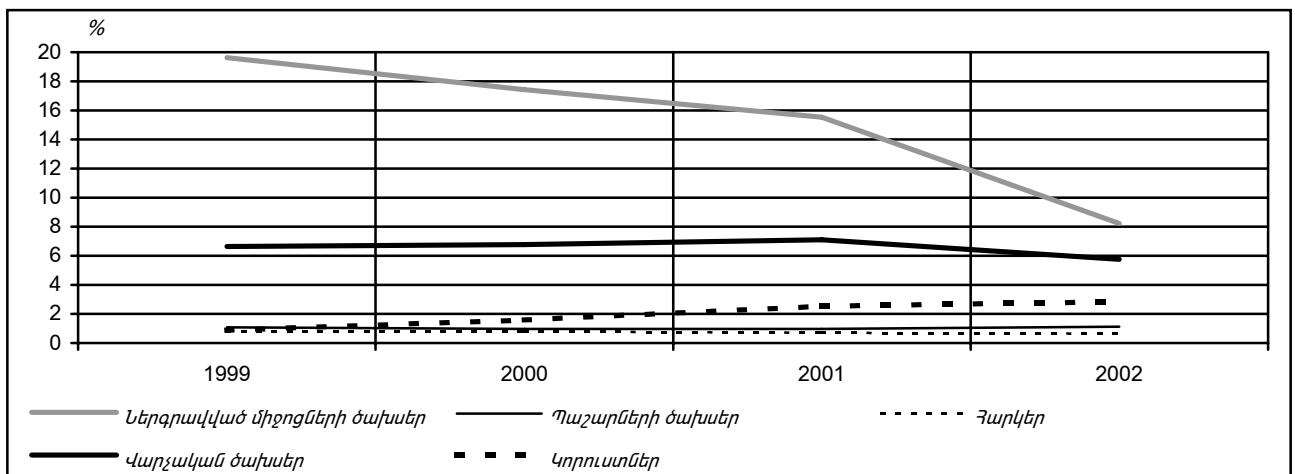
Այսպիսով, կարելի է եզրակացնել, որ առաջին խմբի բանկերի վարկային գործունեությունը ավելի արդյունավետ է եղել և համապատասխանում է բանկային համակարգի՝ միջոցների տեղաբաշխման քաղաքականության զարգացման միտումներին:

Այսինքն, առաջին խմբի բանկերի վարքագիծը կարելի է նույնացնել բանկային համակարգի վարքագծի հետ:

Գրաֆիկ 7. Առաջին խմբի բանկերի ծախսերի մասնաբաժինները

Այժմ համեմատենք երկու խմբերի ծախսերի մասնաբաժինները և դրանց զարգացման ընթացքները (գրաֆիկ 7, 8): Երկու խմբերի համար պաշարների և հարկերի հետ կապված ծախսերի մասնաբաժինները համարյա նույնն են և քիչ փոփոխություն են կրել 1999-2002 թթ. ժամանակահատվածում: Միևնույն ժամանակ, 1999-2002 թթ. առաջին խմբի ներգրավված միջոցների և վարչական ծախսերի մասնաբաժինները նվազել են, չնայած վերջինս աճել է 2002 թվականին: Առաջին խմբի կորուստների ծախսերը պարբերաբար տատանվել են և 2002 թվականին կազմել են մոտ 0.5 տոկոս: Երկրորդ խմբի համար նվազել են միայն ներգրավված միջոցների ծախսերը, իսկ վարչական ծախսերի մասնաբաժինները համարյա չեն փոխվել: Աճել են կորուստների պահուստաֆոնդ կատարվող մասհանումների հետ կապված ծախսերը և 2002 թվականին կազմել են 2.83 տոկոս:

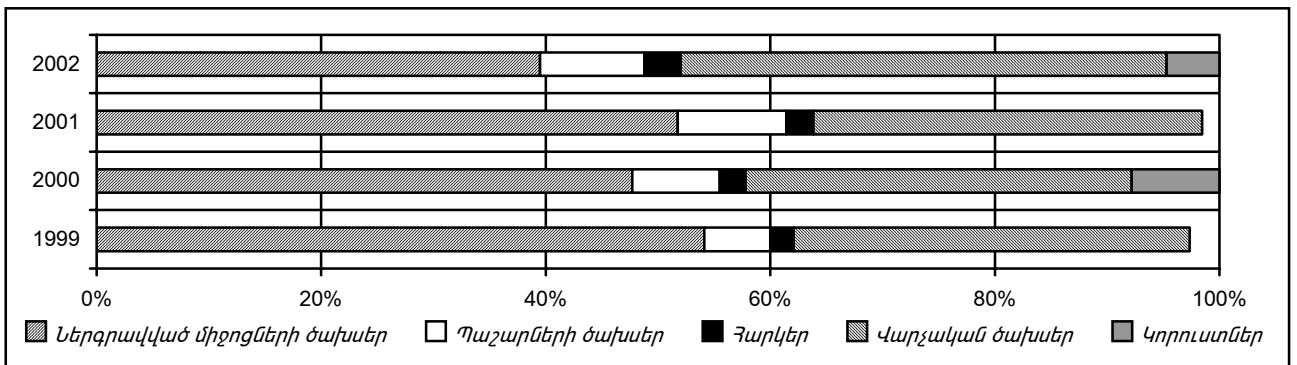

Գրաֆիկ 8. Երկրորդ խմբի բանկերի ծախսերի մասնաբաժինները

Այս միտումների պայմաններում, եթե հաշվի առնենք նաև, որ առաջին խմբի ակտիվներն աճել են, իսկ երկրորդինը՝ նվազել կամ մնացել անփոփոխ, ապա մեկ անգամ ևս կարելի է պնդել, որ առաջին խմբի բանկերի գործունեությունը ավելի արդյունավետ է եղել:

Գրաֆիկ 9-ում և 10-ում ներկայացված են առաջին և երկրորդ խմբերի ծախսերի մասնաբաժինների կշիռները ընդհանուր ծախսերում: Առաջին խմբի պաշարների և հարկերի ծախսերի գումարային կշիռը 1999 - 2002 թթ. ընթացքում մեծացել է, չնայած նշված ծախսերի մասնաբաժինները համարյա փոփոխություն չեն կրել: Սա կարելի է բացատրել այն հանգամանքով, որ այս ծախսերը պայմանավորված են օբյեկտիվ գործոններով, այսինքն՝ ընդհանուր ծախսերի նվազման պայմաններում դրանց կշիռը մեծանում է, քանի որ ծախսերի անվանական մեծությունները էական փոփոխություններ չեն կրում: Նույնը չի կարելի ասել երկրորդ խմբի համար՝ պաշարների և հարկերի ծախսերի գումարային կշիռը էական փոփոխություն չի կրել: Առաջին խմբի ներգրավված միջոցների և վարչական ծախսերի գումարային կշիռը 1999-2002 թթ. ընթացքում փոփոխություն գրեթե չի կրել:

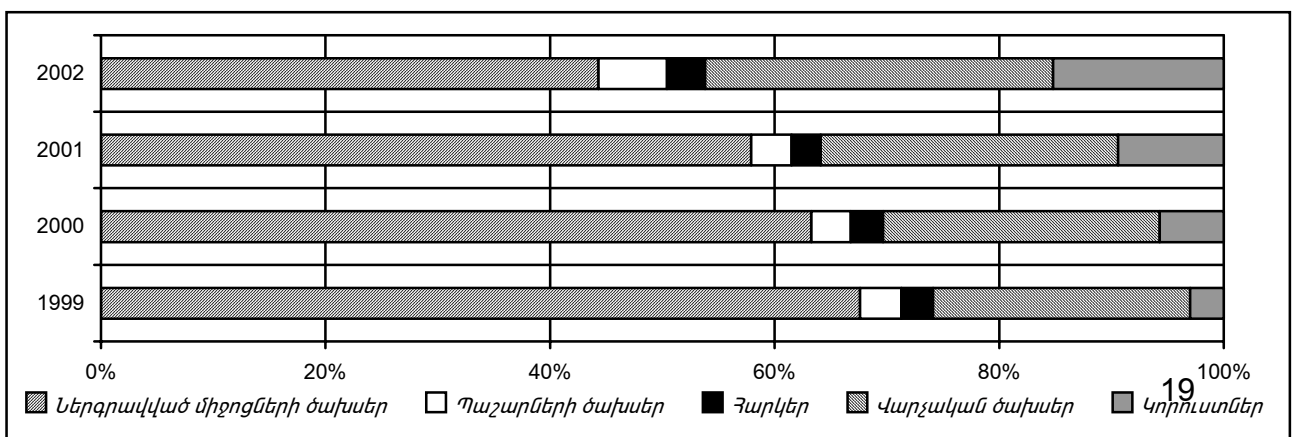
Գրաֆիկ 9. Առաջին խմբի բանկերի ծախսերի մասնաբաժինների կշիռներն ընդհանուր

ծախսերում

Դիտարկվող ժամանակահատվածում նվազել է երկրորդ խմբի ներգրավված միջոցների ծախսերի կշիռը (67.6-ից՝ 44.3 տոկոս), որը պայմանավորված է բանկային համակարգում ավանդների տոկոսադրույքների նվազման միտումներով, իսկ սուբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված վարչական և կորուստների ծախսերը և դրանց գումարային կշիռը միշտ աճել են:

Գրաֆիկ 10. Երկրորդ խմբի բանկերի ծախսերի մասնաբաժինների կշիռներն

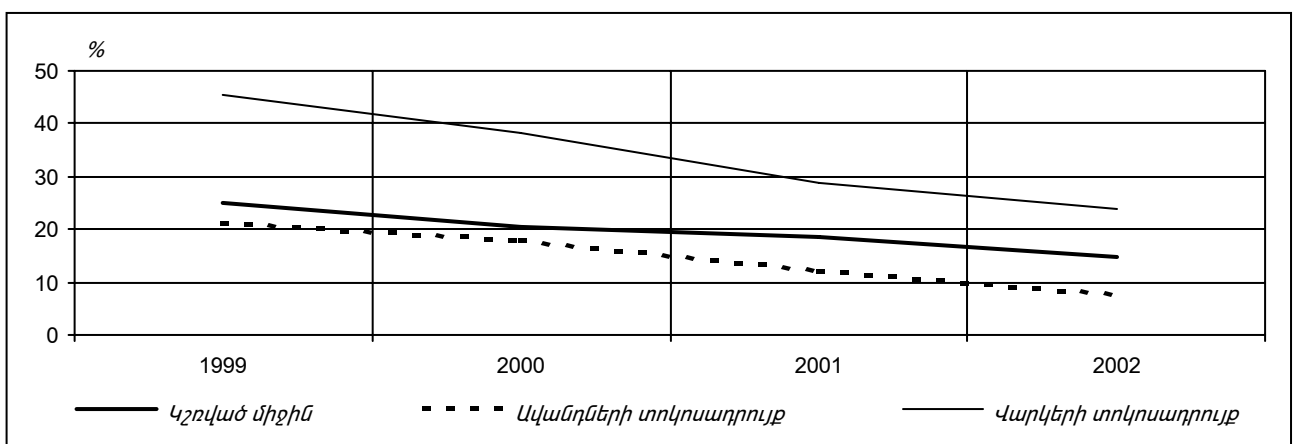

Երկրորդ խմբի կորուստների ծախսերի կշիռը մեծ է առաջին խմբի ցուցանիշներից: Դա հաշվի առնելով, կարելի է եզրակացնել, որ երկրորդ խմբի բանկերը հնարավորություն ունեն բարելավելու իրենց գործունեության արդյունավետությունը, որը կհանգեցնի վարկերի ծախսերի նվազման:

Այսպիսով, բանկերի երկու խմբերի միջինացված ցուցանիշների ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ ֆինանսական շուկայի տեղաբաշխված միջոցների տոկոսադրույքների նվազման պայմաններում, խմբերի տեղաբաշխված միջոցների ծախսերի փոփոխականները նման չեն և ունեն զարգացման տարբեր միտումներ: Համարժեք չեն նաև բանկերի խմբերի գործունեության արդյունավետությունը բնութագրող ցուցանիշները:

Վարկերի գնահատված և շուկայական տոկոսադրույքների համեմատական վերլուծություններ

Գնահատված արդյունքները համեմատենք բանկերի վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքների հետ: Տոկոսադրույքները հաշվարկված են որպես բանկային համակարգի 30-365-օրյա վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքների միջին կշռված մեծություններ: Դիտարկված ժամանակահատվածում նշված երեք ցուցանիշները անընդհատ նվազել են: Միևնույն ժամանակ, ավանդների և վարկերի տոկոսադրույքների նվազման արագությունները ավելի մեծ են բանկերի վարկերի ծախսերի կշռված միջինի համեմատ: Բացի այդ, վերջինիս մակարդակը ընկած է վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքների մակարդակների միջև:

Գրաֆիկ 11. Վարկերի ծախսերի և ավանդների ու վարկերի տոկոսադրույքներ

Ժամանակին զուգընթաց մեծանում են գնահատված ծախսերի ու ավանդների և փոքրանում գնահատված ծախսերի ու վարկերի տոկոսադրույքների տարբերությունները: Փոքրանում է նաև վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքների տարբերությունը:

Բանկերի վարկային ծախսերի գնահատականների և վարկերի տոկոսադրույքների մակարդակների տարբերությունները պայմանավորված են հետևյալ գործոններով.

- Վարկային ծախսերի գնահատման մեթոդը պարունակում է սահմանափակումներ, որոնք նվազեցնում են ծախսերը: Մասնավորապես, եթե բանկի ավելցուկ պաշարները գերազանցում են պարտադիր պաշարների մակարդակը, ապա գերազանցող մասի համար ծախս՝ որպես չստացված եկամուտ, չի հաշվարկվում: Ենթադրվում է, որ բանկը այլ նպատակներ է հետապնդում կամ ոչ արդյունավետ գործունեություն է իրականացնում:
- Դիտարկված ժամանակահատվածում բանկերի ներգրավված միջոցներ-վարկեր հարաբերակցությունը գերազանցում է միավորից (2002 թ.՝ 1.78): Միաժամանակ, ներգրավված միջոցների ծախսերի մասնաբաժինը վարկերի ծախսերում գնահատված է ըստ ներգրավված միջոցների ծավալների, ոչ թե՝ ըստ վարկերի: Բարձրացնելով բանկերի վարկային գործունեության արդյունավետությունը, որը ենթադրում է ներգրավված միջոցներ - վարկեր հարաբերակցության նվազում, կարելի է հասնել վարկերի ծավալների մեծացման և տոկոսադրույքների իջեցման: Սա իր հերթին կհանգեցնի վարկային ծախսերի գնահատականների և վարկերի տոկոսադրույքների մակարդակների տարբերության փոքրացման:
- Բանկերի վարկավորման գործընթացը ներառում է տարբեր տեսակի ռիսկեր, որոնք կարող են վերածվել ծախսերի: Վերջիններիս գնահատումը գործնականում շատ դժվար է, և դրանք ներառված չեն բանկերի վարկային ծախսերի գնահատականներում:

Հաշվի առնելով նշված միտումները և ենթադրելով, որ ստացված գնահատականները իրատեսական են, այսինքն՝ ճիշտ են ներկայացնում բանկերի վարկային միջոցների ներգրավման և տեղաբաշխման հետ կապված բոլոր ծախսերը, կարելի է եզրահանգել որ վարկերի տոկոսադրույքները պետք է նվազեն և կազմեն 14.58 տոկոս:

Բանկերի վարկային ծախսերում համեմատաբար մեծ են սուբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված վարչական ծախսերը, որոնց մեծությունը 2002 թվականի գումարային 14.58 տոկոսում կազմել է 5.17 տոկոս: Չնայած 1999-2002 թթ. ընթացքում վարչական ծախսերի մասնաբաժինները նվազել են, այնուհանդերձ դրանց կշիռը ընդհանուր ծախսերում միշտ աճել է և 2002 թվականին կազմել 35.5 տոկոս: Վարկերի հնարավոր կորուստների պահուստին կատարված մասհանումների ծախսերի կշիռը նույնպես աճել է և 2002 թվականին կազմել 11.4 տոկոս: Նշված երկու ծախսերի գումարային կշիռը աճելով՝ 2002 թվականին կազմել է 46.9 տոկոս: Եթե վարկերի կորուստների ծախսերի նվազեցումը միշտ կախված է բանկերի արդյունավետ գործունեությունից, ապա նույնը չի կարելի ասել վարչական ծախսերի վերաբերյալ, քանի որ բանկերի արդյունավետ գործունեությունը ենթադրում է նաև վարչական ծախսերի աճ: Հետևաբար, հնարավոր չէ միանշանակ պնդել, որ վարչական ծախսերի նվազումը կհանգեցնի վարկերի տոկոսադրույքների իջեցման:

Ֆինանսական վերլուծություններ

Ծախսերի և եկամուտների վերլուծություններ

Ստացված արդյունքների հիման վրա կատարվել են ֆինանսական ցուցանիշների վերլուծություններ: Դիտարկվել են բանկերի առանձին և միասնական տոկոսային եկամուտներ - ակտիվներ հարաբերակցության գործակիցները, որոնք համեմատվել են այլ փոփոխականների հետ: Տոկոսային եկամուտներ - ակտիվներ, տոկոսային եկամուտներ - վարկեր, տոկոսային ծախսեր - ակտիվներ, տոկոսային ծախսեր - վարկեր հարաբերությունների փոփոխականների տարեկան գնահատումները ներկայացված են աղյուսակ 4-ում:

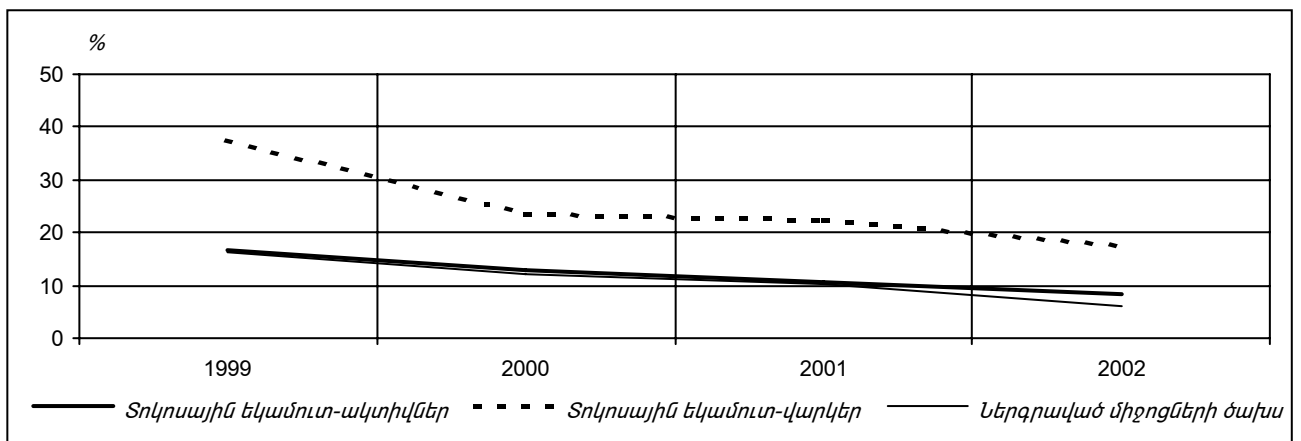
Աղյուսակ 4

Փոփոխականների ցուցանիշները

Տարեթիվ	Տոկոսային եկամուտ/վարկ	Տոկոսային եկամուտ/ակտիվ	Տոկոսային ծախս/վարկ	Տոկոսային ծախս/ակտիվ
1999	37.5	16.8	16.2	7.2
2000	23.6	12.7	12.0	6.5
2001	22.4	10.6	11.0	5.2
2002	17.4	8.2	7.0	3.3

Տոկոսային եկամուտների վերլուծության ժամանակ անհրաժեշտ է հաշվարկել տոկոսային եկամուտների անվանական մեծությունները և դրանց փոփոխությունները, հաշվարկված փոփոխականները համեմատել բանկերի ընդհանուր եկամուտների հետ և գնահատել դրանց զարգացման տեմպերը: Կարելի է տոկոսային եկամուտներ - ակտիվներ հարաբերակցությունը համեմատել ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված տոկոսադրույքների և այլ փոփոխականների հետ, գնահատել նշված փոփոխականների փոխկախվածությունը: Գրաֆիկ 12-ում ներկայացված են տոկոսային եկամուտներ - ակտիվներ, տոկոսային եկամուտներ - վարկեր հարաբերությունների և ներգրավված միջոցների տոկոսադրույքներ փոփոխականները:

Գրաֆիկ 12. Տոկոսային եկամուտներ-ակտիվներ, տոկոսային եկամուտներ-վարկեր

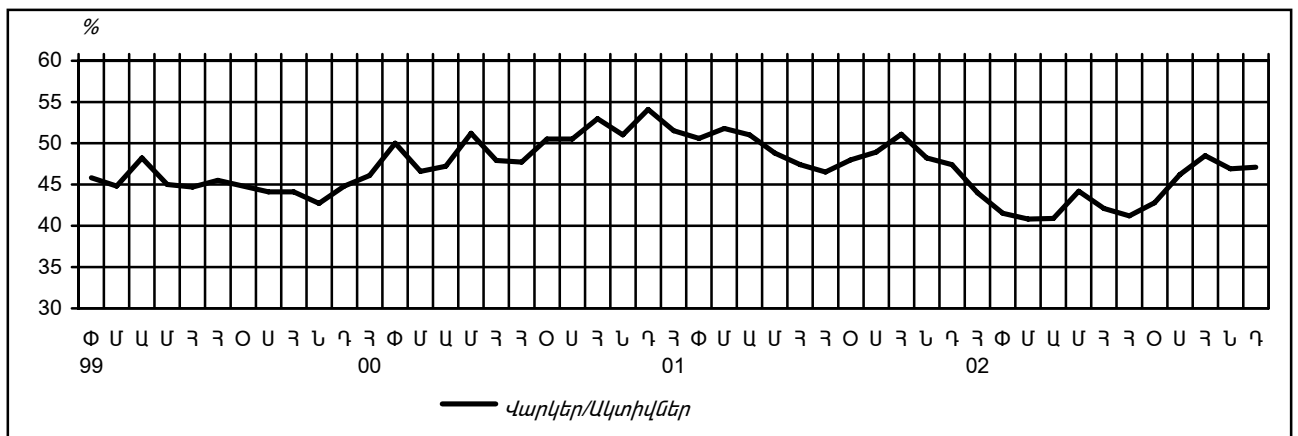
հարաբերակցություններ և ներգրավված միջոցների ծախսեր

Երեք փոփոխականներն էլ 1999 – 2002 թթ. ընթացքում ունեցել են նվազման միտում: Նվազման ամենամեծ արժեք նկատվել է տոկոսային եկամուտներ-վարկեր հարաբերակցության համար, որը 1999 թվականի 37.5 տոկոսից նվազելով 2002 թվականին կազմել է 17.4 տոկոս, իսկ ամենաքիչը նվազել է տոկոսային եկամուտներ - ակտիվներ հարաբերակցությունը՝ 16.8–ից՝ 8.2 տոկոս: Այս երեք փոփոխականներից միշտ նվազագույն մակարդակ են ունեցել բանկերի ներգրավված միջոցների համար սահմանված տոկոսադրույքները: Միևնույն ժամանակ, վերջինիս միավոր նվազմանը համապատասխանում է վարկերի տոկոսադրույքների 2.02 տոկոս անկում, այսինքն՝ ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված տոկոսադրույքների փոքր փոփոխությունների միջոցով կարելի է հասնել վարկերի տոկոսադրույքների համեմատաբար մեծ փոփոխության:

Բանկերի վարկերի, ակտիվների կառուցվածքը

Ներկայացնենք վարկեր - ակտիվներ հարաբերակցություն փոփոխականը և դրա փոխկապվածությունը այլ փոփոխականների հետ:

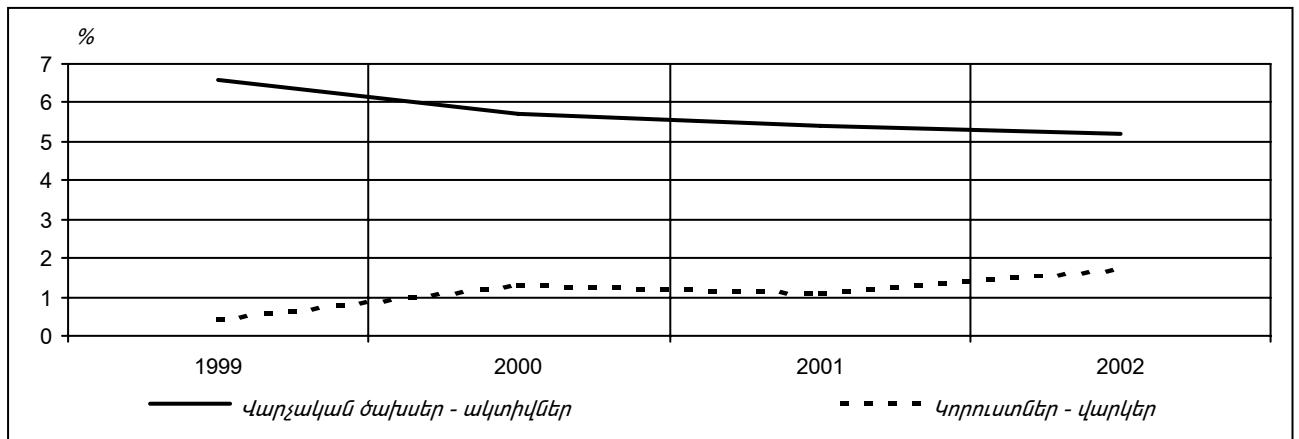
Գրաֆիկ 13. Բանկերի վարկեր / ակտիվներ արդյունավետության գործակից

Վարկեր - ակտիվներ հարաբերակցությունը 1999 թվականին կազմել է 44.8 տոկոս և նախ՝ աճել մինչև 2001 թվականի սկիզբը, ապա նվազել է մինչև 2002 թվականի կեսերը, հետո կրկին աճել և 2002 թվականի դեկտեմբերին հասել է 47.1 տոկոս մակարդակի: Դիտարկված ժամանակահատվածում տոկոսային եկամուտներ - վարկեր հարաբերակցությունը աստիճանաբար նվազելով՝ 2002 թվականին կազմել է 17.4 տոկոս, իսկ 2000 – 2002 թթ. վարկերի ծավալների փոփոխությունները 18 բանկերի համար համապատասխանաբար կազմել են –14.9, 3.0 և 25.0 տոկոս: Հետևաբար, կարելի է եզրակացնել, որ նախ՝ տոկոսադրույքների նվազումը հանգեցնում է վարկերի ծավալների մեծացման, այսինքն՝ տնտեսության աշխուժացման: Երկրորդ՝ բանկերը, կորուստներ չկրելով, կարողանում են հարմարվել և շարունակել գործունեությունը վարկային շուկայի նոր պայմաններում:

Կարևոր ցուցանիշներ են նաև վարչական ծախսեր - ակտիվներ և վարկերի հնարավոր կորուստների պահուստաֆոնդին կատարված գուտ մասհանումներ - վարկեր հարաբերակցությունները: Նշված փոփոխականները հիմնականում կախված են առանձին

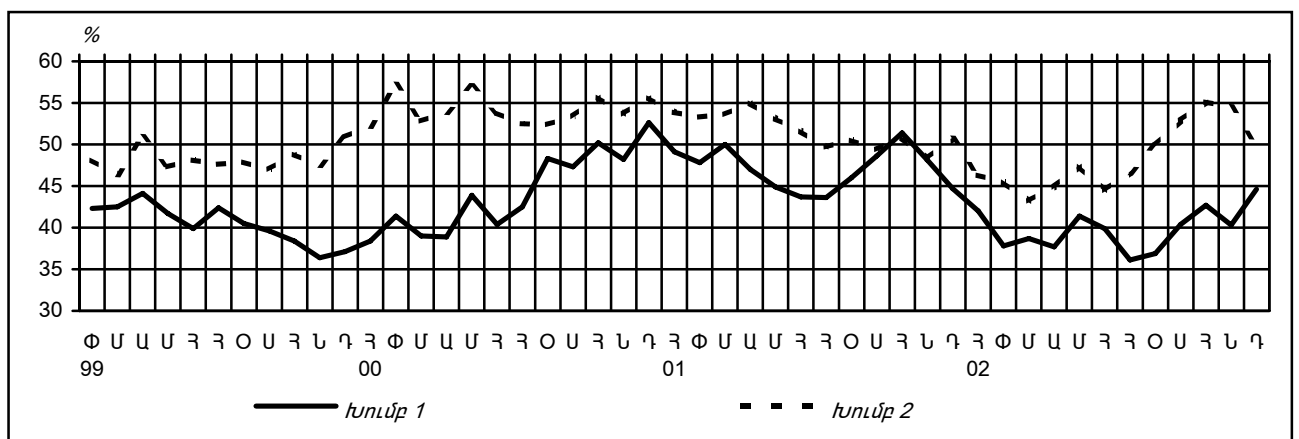
բանկի սուբյեկտիվ ռազմավարությունից և վարչարարությունից: Մասնավորապես, զուտ մասհանումներ - վարկեր հարաբերակցություն փոփոխականի մակարդակը կախված է բանկի վարկային գործունեության արդյունավետությունից և վարկերի զամբյուղի որակից: Փոփոխականի արժեքի փոքր մեծությունը համապատասխանում է տվյալ բանկի արդյունավետ վարկային գործունեությանը և վարկային զամբյուղի բարձր որակին: Հակառակը կարելի է ասել զուտ մասհանումներ - վարկեր հարաբերակցության մեծ արժեքների համար՝ այն համապատասխանում է բանկի ոչ արդյունավետ կառավարմանը և վարկային զամբյուղի ցածր որակին:

Գրաֆիկ 14. Վարչական ծախսեր - ակտիվներ, կորուստներ - վարկեր հարաբերակցությունը

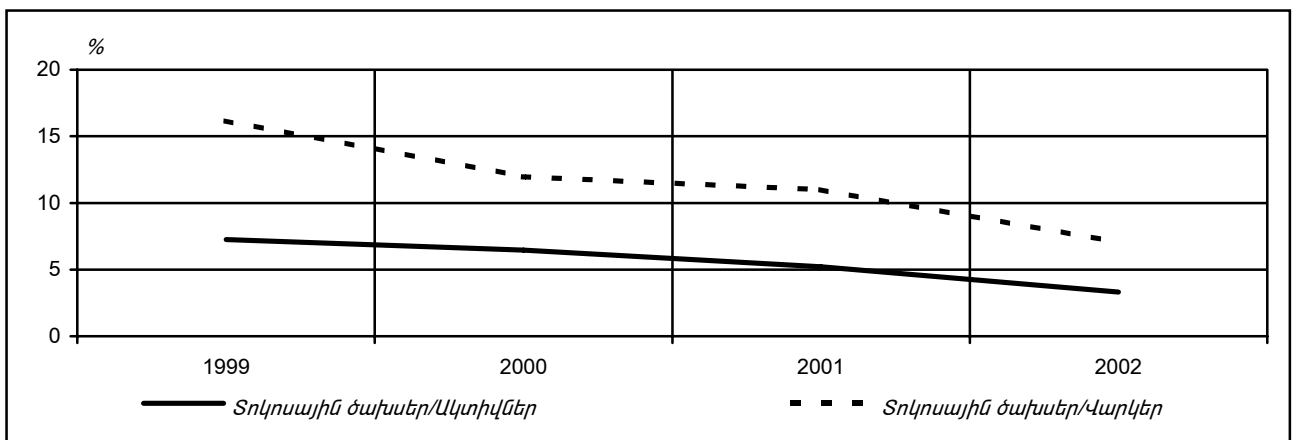
Վերլուծության արդյունքները ցույց են տալիս, որ չնայած 1999 - 2002 թթ. ընթացքում վարչական ծախսեր - ակտիվներ և վարկերի կորուստների պահուստաֆոնդ - վարկեր հարաբերակցությունների գումարը նվազել է՝ 7.0-ից դարձել է 6.8 տոկոս, այնուհանդերձ վարչական և վարկերի կորուստների հետ կապված ծախսերի գումարային կշիռը բանկերի վարկերի ընդհանուր ծախսերում աճել է՝ 28.1-ից հասել է 46.9 տոկոս մակարդակին:

Գրաֆիկ 15. Բանկերի երկու խմբերի վարկեր - ակտիվներ հարաբերակցությունը

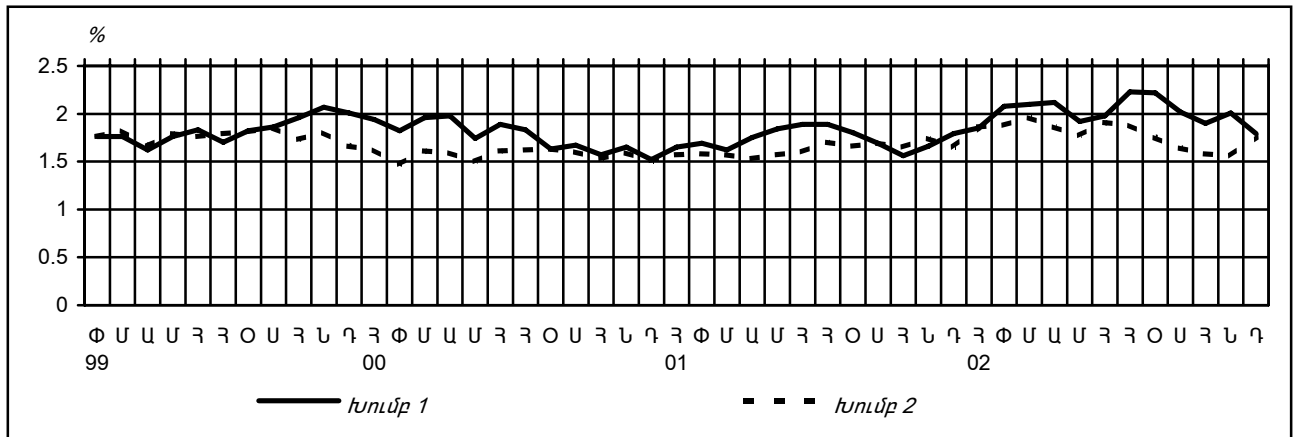

նշանակում է, որ բանկերի ներգրավված ռեսուրսների ծավալները գերազանցել են վարկերը, այսինքն՝ բանկերը ոչ լիարժեք են օգտագործել ներգրավված միջոցները, հետևաբար՝ արդյունավետ չեն աշխատել: Միևնույն ժամանակ, արդյունքները ցույց են տալիս, որ վարկերի տոկոսադրույքների իջեցումը զուգակցվում է ներգրավված միջոցներ - վարկեր հարաբերակցության ոչ զգալի աճի և վարկերի ծավալների փոփոխության արագության մեծ աճի հետ: Ներգրավված միջոցներ - վարկեր հարաբերակցության ժամանակավոր աճը կարելի է բացատրել նաև վարկերի կորուստների պահուստաֆոնդի ձևավորման պայմանների խստացմամբ: Վարկային ռիսկերը և հատկացումները նվազեցնելու համար բանկերը ավելի զգույշ են գործում: Հաշվի առնելով վերոնշյալները՝ կարելի է ենթադրել, որ հետագայում տոկոսադրույքների իջեցումը կբարձրացնի բանկերի գործունեության արդյունավետությունը:

Գրաֆիկ 17. Բանկերի գործունեության արդյունավետության գործակիցներ

Բանկի կառավարման արդյունավետության մյուս գործակիցը տոկոսային ծախսեր - վարկեր հարաբերակցությունն է, որը բնութագրում է միջոցների ներգրավման կամ ձեռքբերման արդյունավետությունը: Արդյունքները ներկայացված են գրաֆիկ 17-ում: Տոկոսային ծախսեր - վարկեր հարաբերակցությունը 1999 – 2002 թթ. ամբողջ ժամանակահատվածում նվազել է՝ 16.16 տոկոսից դարձել է 7.04 տոկոս:

Գրաֆիկ 18. Բանկերի երկու խմբերի ներգրավված միջոցներ - վարկեր հարաբերակցությունը

Գրաֆիկ 18-ում ներկայացված են երկու խմբերի ներգրավված միջոցների օգտագործման ցուցանիշները:

Եթե վարկերի մեջ ներառենք նաև բանկերի թղթակցային հաշիվները, ապա կտեսնենք, որ 1999 -2001 թթ. ընթացքում բանկերի առաջին խմբի ներգրավված միջոցներ - վարկեր հարաբերակցության արդյունավետության գործակիցը տատանվում է միավորի շուրջը, իսկ երկրորդ խմբի բանկերի համար այդ ցուցանիշը միավորից մեծ է մոտ տասը տոկոսով: Այսինքն, նշված ժամանակահատվածում առաջին խմբի բանկերի ներգրավված միջոցների օգտագործման արդյունավետությունն ավելի բարձր է, քան երկրորդ խմբինը: 2002 թվականի սկզբին առաջին խմբի ներգրավված միջոցներ - վարկեր հարաբերակցությունը կտրուկ աճել է, ապա դանդաղորեն նվազելով, հասել նախկին մակարդակին: Երկրորդ խմբի համար այդ ցուցանիշը 2002 թվականի ընթացքում անընդհատ նվազել է և տարվա վերջին ունեցել միավորից փոքր արժեք: Այս դեպքում ևս կարելի է եզրակացնել, որ երկրորդ խմբի բանկերի ներգրավված միջոցների կառավարման արդյունավետությունը ցածր է, քանի որ վտանգվել է սեփական կապիտալի պաշտպանական գործառույթը:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Աշխատանքում գնահատվել են բանկերի տեղաբաշխված վարկերի ծախսերը, հաշվարկվել են վարկային անվանական տոկոսադրույքի բաղադրիչ մասերը: Վերլուծությունների գնահատումների միջոցով կարելի է կատարել հետևյալ եզրահանգումները.

- Դիտարկված ժամանակահատվածում բանկերի վարկային ծախսերի հիմնական կշիռ ունեցող բաղադրիչ մասերի անվանական արժեքները ունեն նվազման միտում:
- Բանկերի վարկային ծախսերում համեմատաբար մեծ են սուբյեկտիվ գործոններով պայմանավորված վարչական և վարկերի ռիսկերի ծախսերը, որոնց մեծությունները

2002 թվականի գումարային 14.58 տոկոսում համապատասխանաբար կազմել են 5.17 և 1.66 տոկոս: Ժամանակահատվածի վերջում նշված ծախսերի գումարային կշիռը բանկերի վարկերի ընդհանուր ծախսերում կազմել է 47 տոկոս:

- Բանկերի գործունեության արդյունավետությունը մեծ չէ: Բանկերի ներգրավված ռեսուրսների ծավալները գերազանցում են վարկերը, այսինքն՝ բանկերը ոչ լիարժեք են օգտագործում ներգրավված միջոցները:
- 1999 – 2002 թթ. տոկոսադրույքների նվազումը հանգեցրել է վարկերի ծավալների մեծացմանը: Բանկերը կորուստներ չկրելով, կարողանում են հարմարվել և շարունակել գործունեությունը վարկային շուկայի նոր պայմաններում:
- Բանկերի խմբերի տեղաբաշխված միջոցների ծախսերի փոփոխականները և խմբերի գործունեության արդյունավետությունը բնութագրող ցուցանիշներն ունեն զարգացման տարբեր միտումներ: Ջարգացման այս պայմաններում, եթե հաշվի առնենք նաև, որ առաջին խմբի ակտիվները աճել են, իսկ երկրորդին՝ նվազել կամ մնացել անփոփոխ, ապա կարելի է պնդել, որ առաջին խմբի բանկերի գործունեությունը ավելի արդյունավետ է:
- Ժամանակին զուգընթաց մեծանում են գնահատված ծախսերի ու ավանդների և փոքրանում գնահատված ծախսերի ու վարկերի տոկոսադրույքների տարբերությունները: Փոքրանում է նաև վարկերի և ավանդների տոկոսադրույքների տարբերությունը:

Արժեքների հաշվարկման մեթոդը կարելի է օգտագործել բանկերի վարկերի տոկոսադրույքների կանխատեսման նպատակով: